

Sygn. akt II Ca 2107/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia SO Jarosław Jaroń
Sędziowie:	Sędzia SO Małgorzata Dasiewicz – Kowalczyk (spr)
	Sędzia SR del. Magdalena Rzeszutek-Jaworska
Protokolant:	Wojciech Langer

po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa G. W. (1) i M. W.

przeciwko E. Ś.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Oleśnicy

z dnia 22 lipca 2016 r.

sygn. akt I C 600/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej solidarnie na rzecz powodów 2400 zł zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Małgorzata Dasiewicz – Kowalczyk SSO Jarosław Jaroń SSR del. Magdalena Rzeszutek-Jaworska

Sygn. akt II Ca 2107/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 22 lipca 2016r. Sąd Rejonowy w Oleśnicy zasądził od pozwanej E. Ś. łącznie na rzecz powodów G. W. (1), M. W. kwotę 10 547,75 zł wraz z odsetkami: ustawowymi liczonymi od dnia 12 lutego 2013r.

do dnia 31 grudnia 2015r., ustawowymi za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016r. do dnia zapłaty (pkt I); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II); oraz zasądził od pozwanej łącznie na rzecz powodów kwotę 1 276,63 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III).

Rozstrzygnięcie swoje Sąd I instancji wydał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

G. W. (1) wraz z mężem M. W. oraz dziećmi mieszkała w lokalu komunalnym, położonym w O. przy ulicy (...). Lokal mieszkalny mieścił się w budynku poniemieckim. Matka G. W. (1) – A. Z. (1) mieszkała w dwupokojowym lokalu komunalnym, położonym w O. przy ulicy (...), w bloku wzniesionym w latach sześćdziesiątych. Mieszkanie przy M., w którym zamieszkiwała rodzina W. było większe od mieszkania przy (...).

Po zawarciu związku małżeńskiego E. Ś. wyprowadziła się z mieszkania rodziców przy ulicy (...) w O.. Wraz z mężem zamieszkała u babci A. Z. (1). W czasie wspólnego zamieszkiwania dochodziło do coraz większych nieporozumień pomiędzy babcią i wnuczką, w których uczestniczyła także G. W. (1). W listopadzie 2004r. E. Ś. wyprowadziła się od A. Z. (1).

Przez następne lata E. Ś. nie utrzymywała kontaktów ani z matką G. W. (1) ani z babcią A. Z. (1).

W tym samym czasie z A. Z. (1) mieszkał wnuk A. K..

Na przełomie marca i kwietnia 2009r. A. K. wyprowadził się od babci A. Z. (1). A. Z. (1) miała wówczas 85 lat.

Po wyprowadzeniu się wnuka, A. Z. (1) mieszkała sama.

W tym czasie G. W. (1) odwiedzała matkę, pomagając jej.

Kontakty G. W. (1) z matką A. Z. (1) były poprawne.

G. W. (1) z uwagi na poważną chorobę serca swojej córki A. W. (1), z powodu której córka często przebywała w szpitalach - nie mogła matce poświęcić tyle czasu, ile oczekiwała tego od niej A. Z. (1).

Z uwagi na powyższe G. W. (1) zaproponowała matce by ta zamieszkała wraz z jej rodziną w mieszkaniu przy ulicy (...) w O.. A. Z. (1) nie wyraziła na to zgody z uwagi na to, że mieszkanie powodów mieściło się w starym budownictwie, klatka schodowa posiadała kręte, strome schody, pozbawione poręczy, co utrudniałoby A. Z. (1) poruszanie się.

W dniu 05 marca 2009r. A. Z. (1) zawarła umowę pożyczki na kwotę 6 867,65 zł. Do dyspozycji pożyczkobiorcy bank pozostawił kwotę 6 540,62 zł, która została wypłacona A. Z. (1) w dniu zawarcia umowy pożyczki. Spłata pożyczki zgodnie z zawartą umową miała nastąpić w 48 miesięcznych ratach po 190,00 zł każda z rat. Raty pożyczki wpłacane miały być przez pożyczkobiorcę na rachunek kredytowy nr (...). Z uzyskanej kwoty pożyczki A. Z. (1) w dniu 05 marca 2009r. dokonała spłaty następujących kredytów bankowych: kwotę 3 390,93 zł uiściła na poczet spłaty kredytu - nr rachunku kredytowego (...), kwotę 863,46 uiściła na poczet spłaty kredytu - nr rachunku kredytowego (...), kwotę 173,41 zł uiściła na poczet spłaty kredytu - nr rachunku kredytowego (...).

W następnych miesiącach A. Z. (1) spłacała następujące raty pożyczki: 08 kwietnia 2009r., 08 maja 2009r., 09 czerwca 2009r., 08 lipca 2009r., 06 sierpnia 2009r., 08 września 2009r., 08 października 2009r., 09 listopada 2009r., 09 grudnia 2009r., 07 stycznia 2010r., 11 lutego 2010r., 09 marca 2010r., 08 kwietnia 2010, 07 maja 2010r., 09 czerwca 2010r., 09 sierpnia 2010r., 09 listopada 2010r. 07 lipca 2010r. ratę pożyczki spłacała wnuczka A. W. (2). 12 września 2011r. ratę pożyczki spłacała E. Ś..

Wczesną wiosną 2009r. A. Z. (1) zaproponowała G. W. (1) by ta wraz z rodziną przeprowadziła się do niej. A. Z. (1) chciała by córka wspólnie z nią zamieszkała i opiekowała się nią. G. W. (1) wraz z mężem M. W. oraz dwoma córkami - A. i A., na przełomie kwietnia i maja 2009r. wprowadzili się do mieszkania kwaterunkowego, zajmowanego przez A. Z. (1).

W lipcu 2009r. A. Z. (1) zwróciła się do córki z propozycją by ta wraz z mężem wykupiła od miasta mieszkanie przy ulicy (...). Małżeństwo poinformowało wówczas A. Z. (1), że nie dysponują pieniędzmi, które mogliby przeznaczyć na wykup tego mieszkania. Wtedy A. Z. (1) uzgodniła z powodami, że w zamian za przekazanie przez nich pieniędzy na wykupienie mieszkania przy ulicy (...) i za opiekę nad nią, przed śmiercią przeniesie prawo własności przedmiotowego lokalu mieszkalnego na ich rzecz. Strony nie ustaliły w jakiej formie ma nastąpić w przyszłości przeniesienie prawa własności lokalu mieszkalnego na rzecz G. W. (1) i M. W..

W dniu 27 sierpnia 2009r. A. Z. (1) podpisała oświadczenie, że wykupuje mieszkanie przy ulicy (...), notarialnie przepisuje swojej córce G. W. (1) i jej mężowi M. W. oraz melduje ich w tym mieszkaniu.

Z uwagi na brak odpowiednich środków pieniężnych na wykup mieszkania teściowej - M. W. poruszył w pracy temat wykupu mieszkania i braku gotówki na ten cel. Wówczas kolega z pracy P. R. zaproponował M. W., że pożyczki małżonkom pieniądze na wykup mieszkania przy ulicy (...) w zamian za użyczenie mu mieszkania przez powodów, położonego w O. przy ulicy (...). Ustalono, że do czasu spłaty pożyczki przez powodów, P. R. wraz z rodziną będzie mieszkał w mieszkaniu przy ulicy (...), płacąc jedynie za media.

W dniu 22 września 2009r. P. R. w obecności A. Z. (1) i pozostałych domowników pożyczył G. W. (1) pieniądze na wykup mieszkania przy ulicy (...) w kwocie 14 650,00 zł. W zamian za pożyczanie tych pieniędzy R. zamieszkał w mieszkaniu powodów przy ulicy (...) w O., w którym mieszkał do grudnia 2010r. P. R. trzy miesiące wcześniej udzielił powodom pożyczki na wykupienie od miasta mieszkania przy ulicy (...) w O., w którym małżonkowie mieszkali. G. W. (1) i M. W. zwrócili P. R. pożyczkę na przestrzeni dwóch lat. Pieniądze na spłatę pożyczki pochodziły z pożyczki zaciągniętej przez powodów pod hipotekę mieszkania przy ulicy (...) w O.. Pożyczka, udzielona w dniu 22 września 2009r. nie została zwrócona przez G. W. (1) oraz M. W..

W dniu 29 września 2009r. G. W. (1) udała się wraz z A. Z. (1) do notariusza. Na mocy zawartej umowy w dniu 29 września 2009r. Miasto O. oddało A. Z. (1) działkę nr (...) o powierzchni 0,0356 ha w O. przy ulicy (...) we współużytkowanie wieczyste w udziale wynoszącym (...) części do dnia 22 stycznia 2103 oraz sprzedało na rzecz A. Z. (1) na odrębną własność samodzielny lokal mieszkalny nr (...) położony na drugim piętrze (trzeciej kondygnacji) budynku mieszkalnego w O. przy ulicy (...) oraz udział wynoszący (...) części we własności wspólnych części budynku mieszkalnego. Cena sprzedaży wynosiła 182 858,00 zł, co przy zastosowaniu 96 % bonifikaty z tytułu jednorazowej wpłaty, dawało kwotę do zapłaty 7 314,32 zł. Strony określiły wartość nabytego udziału w prawie wieczystego użytkowania gruntu na kwotę 4 855,00 zł. Pierwsza opłata stanowiąca 15% wartości gruntu wynosiła 728,25 zł a po zastosowaniu bonifikaty w wysokości 96 % nabywczyni zobowiązana była do zapłaty kwoty brutto w wysokości 35,54 zł. Nadto, umowa potwierdzała iż nabywczyni zapłaciła kwotę 1 479,34 zł stanowiącą fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej oraz kwotę brutto w wysokości 393,55 zł stanowiącą koszty przygotowania dokumentacji. Łączna kwota 9 222,75 zł została zapłacona jeszcze przed zawarciem umowy sprzedaży, w dniu 23 września 2009r. Wpłaty dokonała G. W. (1) podpisując się na dowodzie wpłaty za matkę A. Z. (1). Koszt sporządzenia aktu notarialnego umowy sprzedaży wynosił 1 325,00 zł i został poniesiony przez nabywcę lokalu.

Środki pieniężne na zakup lokalu mieszkalnego, położonego przy ulicy (...) w O., w tym także na pokrycie kosztów nabycia udziału w prawie wieczystego użytkowania gruntu, funduszu remontowego, przygotowania dokumentacji oraz sporządzenia aktu notarialnego pochodziły od powodów z kwoty uzyskanej z umowy pożyczki zawartej przez małżonków z P. R. w dniu 22 września 2009r.

Przed wspólnym zamieszkaniem z A. G. W. i M. W. w mieszkaniu przy ulicy (...) wykonali, za zgodą matki powódki m.in. ocieplenie mieszkania, położyli kafle na podłodze i ścianach w kuchni, pomalowali pokoje. Po przeprowadzeniu się natomiast powodowie kontynuowali częściowy remont mieszkania, tj. położono panele, zrobiono remont łazienki wraz z wyposażeniem, wymieniono częściowo instalację elektryczną. Kupiono wykładzinę, założono rolety w oknach, zakupiono firany, zasłony. Remont był finansowany z pieniędzy uzyskanych przez G. W. (1) i M. W. z drobnych pożyczek bankowych. Za pozostałą część pieniędzy pożyczonych od P. R. zakupiono nowe meble do pokoju A. Z. (1).

G. W. (1) i M. W. ponosili koszty utrzymania mieszkania przy ulicy (...). A. Z. (1) dokładała się do rachunków, przekazując córce G. W. (1) 500,00 zł miesięcznie. W tym czasie A. Z. (1) utrzymywała się z renty rodzinnej w wysokości ponad 1 000,00 zł, przeznaczając pozostałą jej kwotę na własne potrzeby, tj. na zakup odzieży, obuwia, biżuterii, lekarstw.

G. W. (1) w czasie wspólnego zamieszkiwania opiekowała się matką, sprzątała, gotowała, robiła zakupy, towarzyszyła matce podczas wizyt lekarskich. G. W. (1) w owym czasie nie pracowała zawodowo, poświęcała się opiece nad matką, M. W. pracował, zaś córki A. W. (1) i A. W. (2) uczęszczały do szkoły.

Z czasem zaczęło dochodzić do coraz częstszych nieporozumień pomiędzy A. Z. (1) a G. W. (1). A. Z. (1) z uwagi na sędziwy wiek miewała chwiejne nastroje, bywała rozkojarzona, zdarzało jej się zapominać. Stała się złośliwa dla domowników, wyzywała ich, mówiła sąsiadom oraz interweniującym policjantom, że nie może korzystać z kuchni, z toalety. Zdarzało się także, że wynosiła posiłki na klatkę schodową i tam je spożywała. Na tym tle pomiędzy matką i córką dochodziło nierzadko do awantur, wzajemnych krzyków, po których A. Z. (1) wzywała policję.

W dniu 23 lipca 2010r. A. Z. (1) wniosła sprawę o eksmisję przeciwko G. W. (1), M. W., A. W. (1) i A. W. (2) z lokalu mieszkalnego przy ulicy (...) w O. (sygn. akt I C 337/10).

We wrześniu 2010 r. A. Z. (1) skontaktowała się telefonicznie z wnuczką E. Ś., skarżąc się że jest źle traktowana przez G. W. (1). Od tego momentu E. Ś. zaczęła odwiedzać babcię, zabierała ją również do swojego mieszkania, kupowała rzeczy, których babcia oczekiwała. Jeszcze w tym samym miesiącu (wrzesień 2010r.) A. Z. (1) darowała pozwanej E. Ś. własność, stanowiącego odrębną nieruchomość lokalu mieszkalnego przy ulicy (...) w O., a pozwana darowiznę tę przyjęła. Wtedy też E. Ś. zażądała od rodziny by ta wyprowadziła się z należącego już do niej mieszkania.

W dniu 04 października 2010r. A. Z. (1) wniosła prywatny akt oskarżenia przeciwko córce G. W. (1) o przestępstwo z art. 157 § 2 k.k. i art. 216 § 1 k.k. Postępowanie przed Sądem Rejonowym w Oleśnicy II Wydziałem Karnym w sprawie o sygn. akt II K 1364/10 zakończyło się ugodą: strony wzajemnie się przeprosiły i wybaczyły sobie niestosowne zachowanie.

W dniu 05 października 2010r. E. Ś. wniosła prywatny akt oskarżenia przeciwko matce G. W. (1) o przestępstwo z art. 216 § 1 k.k. Postanowieniem z dnia 16 marca 2011r., sygn. akt II K 1361/10 Sąd Rejonowy w Oleśnicy II Wydział Karny umorzył postępowanie w sprawie wobec pojednania stron.

W trakcie trwającego postępowania sądowego w sprawie o eksmisję E. Ś., będąc już właścicielką mieszkania przy ulicy (...) w O. odcięła gaz w/w mieszkaniu. Z uwagi na brak ogrzewania w mieszkaniu (mieszkanie ogrzewane było piecem gazowym), brak ciepłej wody, niemożność przygotowywania posiłków oraz pogarszający się stan zdrowia A. W. (1), która zachorowała na zapaleniu płuc, G. W. (1) wraz z mężem M. W. oraz córkami w grudniu 2010r. wyprowadzili się z mieszkania E. Ś.. Wobec powyższego, postanowieniem z dnia 09 maja 2011r. Sąd Rejonowy w Oleśnicy I Wydział Cywilny umorzył postępowanie w sprawie o eksmisję (sygn. akt I C 337/10). Rodzina ponownie zamieszkała w mieszkaniu przy ulicy (...) w O., po uprzednim spłaceniu pierwszej pożyczki zaciągniętej u P. R..

Po wyprowadzeniu się z mieszkania przy ulicy (...) G. W. (1) zażądała od matki zwrócenia pieniędzy jakie wyłożyła na wykup mieszkania, czego A. Z. (1) odmówiła, wskazując że nie jest już właścicielem tego mieszkania.

Pozwem z dnia 14 października 2010r. G. W. (1) wniosła przeciwko A. Z. (1) i E. Ś. o przywrócenie posiadania mieszkania przy ulicy (...) (sygn. akt I C 434/10). Postanowieniem z dnia 28 września 2012r. Sąd Rejonowy w Oleśnicy zawiesił postępowanie w sprawie na mocy art. 174 § 1 k.p.c.

Pismem z dnia 12 kwietnia 2011r. pełnomocnik G. W. (1) wezwał E. Ś. do zapłaty na jej rzecz kwoty 14 000,00 zł w terminie 7 dni od doręczenia wezwania, podnosząc iż kwota ta stanowi koszty wykupu mieszkania A. Z. (1). Ponownie, pismem z dnia 08 czerwca 2011r. pełnomocnik G. W. (1) wezwał E. Ś. do zapłaty na jej rzecz kwoty 20 000,00 zł w

terminie 7 dni od doręczenia wezwania, wskazując iż na kwotę żadaną składają się koszty wykupu mieszkania przy ulicy (...) oraz koszty wyposażenia mieszkania na kwotę 6 000,00 zł.

W dniu 27 sierpnia 2012r. zmarła A. Z. (1).

Postanowieniem z dnia 11 grudnia 2012r. Sąd Rejonowy w Oleśnicy I Wydział Cywilny w sprawie I Ns 801/12 stwierdził, iż spadek po spadkodawcy A. Z. (1) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 17 września 2010r. nabyła wnuczka E. Ś. w całości.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części, tj. w zakresie kwoty 10 547,75 zł.

Sąd uznał, iż świadczenie pozwanej, którego spełnienia powodowie dochodzili stanowi żądanie zwrotu świadczenia nienależnego, stanowiącego dług spadkowy. Sąd wskazał, iż prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jego następców prawnych (art. 922 § 1 k.c.). Dziedziczeniu zaś podlega obowiązek zwrotu uzyskanej bez podstawy prawnej przez spadkodawcę korzyści. Sąd oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy dał wiarę w całości przedstawionym w sprawie dowodom z dokumentów, jako że żadna ze stron w toku postępowania nie podważyła skutecznie ich autentyczności i wiarygodności. Pozwana kwestionowała wprawdzie dowód w postaci oświadczenia z dnia 27 sierpnia 2009r. podpisanego przez A. Z. (1), niemniej nie w zakresie tego, że oświadczenie to zostało podpisane przez A. Z. (1). Podnoszona przez pozwaną różnica w charakterze pisma została wyjaśniona przez samą powódkę, która zeznała, iż treść oświadczenia została spisana przez córkę A. W. (2), zaś podpis pod oświadczeniem złożyła A. Z. (1). Nie budziło wątpliwości Sądu, iż oświadczenie z dnia 27 sierpnia 2009r. zostało podpisane przez zmarłą A. Z. (1) z uwagi na podobieństwo podpisu złożonego pod tym oświadczeniem z podpisem zamieszczonym pod umową pożyczki gotówkowej z dnia 05 marca 2009r., zawartej przez A. Z. (1). W niniejszej sprawie podstawą ustalenia stanu faktycznego, stały się uznane przez Sąd za w pełni za wiarygodne zeznania świadków A. W. (2), A. W. (1), A. K., P. R. oraz powódki G. W. (1), których spójność, logika, wzajemne uzupełnianie się i korespondencja z pozostałym materiałem dowodowym sprawy dowiodły zdaniem Sądu, iż relacje tych świadków oraz powódki odzwierciedlają faktyczny przebieg zdarzeń. Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się także na zeznaniach pozwanej E. Ś. w zakresie, w jakim pozostawały one zbieżne z zeznaniami powódki i świadków. Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom pozwanej w zakresie, w jakim utrzymywała, iż A. Z. (1) dokonała zakupu lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ulicy (...) z własnych środków pieniężnych. W świetle materiału dowodowego Sąd uznał, że środki na wykup mieszkania pochodziły od powodów, którzy uzyskali je na podstawie umowy pożyczki, zawartej z P. R.. Za powyższym przemawia przede wszystkim fakt niedużej odległości czasowej pomiędzy ich uzyskaniem a poczynieniem wydatków związanych z zakupem spornego lokalu. W ocenie Sądu w sprawie nie zostało wykazane, aby w dacie nabycia przez A. Z. (1) prawa własności do lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ulicy (...) zarówno matka powódki, jak i powodowie posiadali inne środki pieniężne w wysokości odpowiadającej cenie sprzedaży. W szczególności takich środków, wbrew twierdzeniom pozwanej, nie posiadała A. Z. (1). Umowa pożyczki gotówkowej zawarta w dniu 05 marca 2009r. przez A. Z. (1), tj. na pół roku przed datą wykupu mieszkania nie stanowi dowodu na to, że pieniądze z tej pożyczki zostały przeznaczone na wykup mieszkania komunalnego, świadczy o tym chociażby znacznie niższa kwota pożyczki aniżeli cena sprzedaży. Dodatkowo zaciągnięta przez zmarłą pożyczka w kwocie 6 540,62 zł (tj. kwota wypłacona zmarłej) w większości została przeznaczona przez nią na spłatę innych kredytów bankowych (w łącznej kwocie 4 427,80 zł), tym samym do swobodnej dyspozycji A. Z. (1) pozostała zaledwie kwota 2 112,82 zł. O posiadanych przez zmarłą środkach pieniężnych na zakup lokalu nie świadczy również wysokość otrzymywanej przez nią renty rodzinnej. Nadto Sąd wskazał, iż jak wynika z treści protokołu rozprawy z dnia 11 stycznia 2011r. w sprawie II K 1364/10 zmarła przyznała, że „oskarżona (G. W. (1)) zapłaciła za wykup mojego mieszkania; wiem, że córka pożyczyła pieniądze, nie wiem do końca czy pożyczyła, ale wzięła od faceta, który mieszkał w jej mieszkaniu na wykup mojego mieszkania” (k. 30 – akt II K 1364/10). Również w protokole rozprawy z dnia 01 lutego 2011r. w sprawie II K 1361/10 zapisano zeznania A. Z. (1), w których zmarła podała „ja je wykupiłam; córka dała mi na to mieszkanie pieniądze” (k. 34 akt II K 1361/10). Powyższe znajduje odzwierciedlenie tak w zeznaniach samej powódki, jak również w zeznaniach przesłuchanych w toku postępowania sądowego świadków.

Sąd uznał, zatem, że w dacie nabywania lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ulicy (...) A. Z. (1) nie dysponowała środkami pieniężnymi pozwalającymi na zapłatę ceny sprzedaży oraz innych opłat ze sprzedażą tą związanych. Powyższe koszty zostały, zatem poniesione z pieniędzy, jakie powodowie uzyskali z umowy pożyczki zawartej z P. R. i jakie przeznaczili na ten cel. Przekazanie przez powodów pieniędzy na pokrycie kosztów związanych z wykupieniem mieszkania matki powódki nastąpiło w wykonaniu porozumienia zawartego między nimi a zmarłą A. Z. (1). Świadczenie powodów było przy tym świadczeniem nienależnym, bowiem dokonane zostało w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Sąd uznał, że pomiędzy powodami a A. Z. (1) doszło do zawarcia umowy. Powodowie zobowiązali się do wyłożenia środków pieniężnych na wykupienie mieszkania i dalszej opieki nad matką powódki, A. Z. (1) zaś zobowiązała się do przeniesienia własności zakupionej w ten sposób nieruchomości na rzecz swojej córki G. W. (1) oraz zięcia M. W.. Sąd doszedł do przekonania, że między powodami a A. Z. (1) została zawarta umowa zobowiązująca do przeniesienia własności nieruchomości – art. 158 k.c. (o skutku zobowiązaniowym). Art. 158 reguluje wymóg formy aktu notarialnego zarówno dla umowy zobowiązującej do przeniesienia własności nieruchomości, jak i dla umowy przenoszącej jej własność. Niezachowanie tej formy powoduje nieważność umowy (art. 73 § 2 k.c.). Zawarta zatem przez powodów oraz A. Z. (1) umowa dotknięta została nieważnością. A. Z. (1) zobowiązała się do przeniesienia własności nieruchomości na rzecz swojej córki i zięcia, w zamian za pokrycie przez nich kosztów wykupienia lokalu, jednak zobowiązanie to zostało wyrażone jedynie w formie ustnej. Jedynym swoistym potwierdzeniem zawartej przez nich umowy jest podpisane przez A. Z. (1) oświadczenie z dnia 27 sierpnia 2009r. Strony tej umowy nie uzgodniły przy tym w jakiej formie ma nastąpić w przyszłości przeniesienia prawa własności lokalu mieszkalnego przy ulicy (...) w O. na rzecz powodów. Sąd wskazał, iż okoliczności zawarcia umowy wskazują, iż bez zobowiązania zmarłej do przeniesienia własności nieruchomości na rzecz powodów żaden stosunek umowny nie zostałby zawiązany. Oczywistym jest bowiem, iż powodowie nie byli zainteresowani dokonaniem przysporzenia na rzecz A. Z. (1), bowiem na krótko przed wprowadzeniem się do matki powódki, pożyczili pieniądze od P. R. na wykup mieszkania komunalnego, w którym wówczas zamieszkiwali, tj. przy ulicy (...) w O.. Co więcej, mieszkanie przy ulicy (...) było większe od mieszkania kwaterunkowego, dwupokojowego A. Z. (1). Nie można więc przyjąć, że powodowie dokonaliby na rzecz zmarłej przysporzenia gdyby wiedzieli, że A. Z. (1) nie ma zamiaru przeniesienia własności nieruchomości na ich rzecz. Tym bardziej, iż wiązało się to ze znacznym obciążeniem finansowym po stronie powodów. W tym czasie

rodzina utrzymywała się wyłącznie z niewysokiej pensji powoda M. W.. W ocenie Sądu przekazanie przez powodów A. Z. (1) pieniędzy na wykupienie mieszkania przy ulicy (...) nastąpiło wyłącznie ze względu na to, że zmarła dokonać miała konkretnego przysporzenia na rzecz powódki i zięcia. Przysporzenie to miało polegać na przeniesieniu w przyszłości na rzecz tych osób prawa własności mieszkania, które zostało wykupione ze środków wyłożonych przez powodów. Sąd wskazał, iż w tej sytuacji przyjąć należało, że bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana, a więc cała czynność prawna jest nieważna (art. 58 § 3 k.c.). Świadczenie w wykonaniu nieważnej czynności prawnej jest określane jako *condictio sine causa*. Upoważnia zubożonego do żądania zwrotu wzbogacenia na podstawie art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Art. 411 k.c. nie stoi na przeszkodzie uwzględnieniu roszczenia powodów w tym zakresie, gdyż spełnienie świadczenia w wykonaniu nieważnej czynności prawnej nie jest przeszkodą w dochodzeniu roszczenia nawet w sytuacji, gdy spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany. W przypadku przesunięcia majątkowego bez podstawy prawnej, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia polega na dokonaniu powrotnego przesunięcia majątkowego. Powodom przysługuje zatem wobec pozwanej, jako spadkobierczyni A. Z. (1) roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia w postaci kwoty 10 547,75 zł (suma kwot 9 222,75 zł i 1 325,00 zł), przekazanej na poczet ceny nabycia lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ulicy (...), będącego przedmiotem umowy zobowiązującej do przeniesienia własności nieruchomości (z wyłączeniem skutku rzeczowego) zawartej pomiędzy powodami a zmarłą, która ostatecznie nie została sfinalizowana. Należność ta stanowi, bowiem dług spadkowy, za który pozwana odpowiada na podstawie art. 922 k.c. W konsekwencji Sąd zasądził powyższą kwotę na rzecz powodów na podstawie art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. i art. 158 k.c. Rozstrzygając o odsetkach Sąd miał na uwadze treść art. 481 k.c.,

Sąd oddalił natomiast powództwo powodów w zakresie kwoty 5 611,50 zł tytułem wartości poczynionych przez nich nakładów na mieszkanie zajmowane przez A. Z. (1), jako nie udowodnione co do wysokości. Nie budziło wątpliwości

Sądu, że powodowie dokonali określonych nakładów na mieszkanie A. Z. (1). Przeprowadzili częściowe prace remontowe bezpośrednio przed wprowadzeniem się do matki powodki, jak i potem, czyniąc to za wiedzą i zgodą A. Z. (1). Powyższe wynika z zeznań wszystkich przesłuchanych w toku niniejszego postępowania świadków, jak i zeznań samej powodki. Nie mniej jednak powodowie nie przedstawili żadnych faktur, paragonów dokumentujących wydatki na poczet przeprowadzonych przez nich remontów. Sąd uznał zatem, iż powodowie nie udźwignęli w powyższym zakresie ciężaru udowodnienia faktów, z których wywodzili korzystne dla siebie skutki prawne. W ocenie Sądu zgłoszone pozwem żądanie powodów o zwrot nakładów na ich rzecz nie zasługiwało na uwzględnienie również z uwagi na skutecznie zgłoszony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia, nie mniej jednak oparty na innej podstawie prawnej aniżeli wskazywana przez pełnomocnika pozwanej. Na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, Sąd ustalił, że powodowie wraz z dziećmi zamieszkali w przedmiotowym lokalu za zgodą A. Z. (1) w ramach umowy użyczenia. O przedawnieniu zaś roszczeń o zwrot nakładów poczynionych przez biorącego do używania przeciwko użyczającemu stanowił przepis art. 719 k.c., zgodnie z którym roszczenia biorącego do używania przeciwko użyczającemu o zwrot nakładów na rzecz przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy. Biorąc pod uwagę, że powodowie wyprowadzili się z mieszkania A. Z. (1) w grudniu 2010r., zaś powództwo w niniejszej sprawie zostało wniesione 12 lutego 2013r. – roszczenie o zwrot nakładów na nieruchomości przy ulicy (...) w O. uległo przedawnieniu. Orzeczenie o kosztach procesu zawarte Sąd wydał w oparciu o przepisie art. 100 k.p.c

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiodła pozwana zaskarżając wyrok w części tj. w pkt I oraz pkt III i wniosła o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

W apelacji pozwana zarzuciła:

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na ustaleniu, że powodowie zawarli ze zmarłą umowę zobowiązującą do przeniesienia własności nieruchomości o skutku zobowiązującym (art. 158 kc), podczas gdy ustalenie takie nie znajduje podstaw w zgromadzonym materiale dowodowym oraz stoi w sprzeczności z dalszymi rozważaniami Sądu, w których Sąd stwierdza, że strony nie uzgodniły w jakiej formie ma nastąpić przeniesienie własności tj. czy chodzi o umowę darowizny czy dożywocia;

- naruszenie prawa materialnego a to art. 411§1 kc w zw. z art. 410§1 i §2 kc i art. 405 kc poprzez nieprawidłowe zastosowanie polegające na nałożeniu na pozwaną obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia, podczas gdy prawidłowe zastosowanie naruszonych przepisów powinno zwalniać pozwaną z tego obowiązku, bowiem powodowie byli świadomi i wiedzieli, że nie są zobowiązani do świadczenia na rzecz A. Z. (1), a świadczenie nie nastąpiło w ramach umowy dotkniętej sankcją nieważności.

Apelująca podniosła, iż ustalenie że doszło do zawarcia umowy obarczonej nieważnością nie znajduje uzasadnienia. Gdyby było tak, że wolą stron jest przeniesienie własności nieruchomości na powodów w ramach umowy zobowiązującej do jej przeniesienia w zamian za wykup mieszkania, to biorąc pod uwagę dynamikę działań stron to nie było jakichkolwiek przeciwwskazań, aby jednocześnie będąc u notariusza lub w niedługim czasie dokonać przeniesienia własności nieruchomości na powodów. Tymczasem strony tego nie czyniły, a do czasu skonfliktowania tj. wrześnią następnego roku upłynęło 12 miesięcy i w tym czasie strony przeniesienia nie dokonały, co oznacza, iż nie było to ich wolą. Nadto strony nie ustaliły czy przeniesienie nastąpi w drodze darowizny czy dożywocia, tym bardziej nie można mówić o umowie zobowiązującej do przeniesienia własności. Ustalenie, zatem że pomiędzy stornami doszło do zawarcia umowy zobowiązującej do przeniesienia własności nieruchomości jest dowolne i wymyka się regułom wynikającym z art. 233§1 kpc.

Dalej apelująca wskazała, iż powodowie posiadali pełną wiedzę, że nie są do świadczenia na rzecz zmarłej A. Z. (1) zobowiązani. Mogli oni powstrzymać się od świadczenia bez jakichkolwiek ujemnych konsekwencji dla siebie, a zmarła nie dysponowała środkami prawnymi, aby wyegzekwować tego typu świadczenie. Stan ten biorąc pod uwagę fakt świadomości, iż nie doszło do zawarcia jakiegokolwiek umowy zobowiązującej spadkodawczynię pozwanej do przeniesienia własności mieszkania na powodów, sprawia, że prawidłowe zastosowanie przepisów art. 411 kc w zw. z

art. 410 §1 i §2 kc i art. 405 kc winno prowadzić do oddalenia powództwa również w omawianym zakresie. Powodowie mieli pełną wiedzę i byli w pełni świadomi, iż nie doszło do zawarcia umowy z art. 158 kc, co potwierdza oświadczenie zmarłej z 27 sierpnia 2009r. w efekcie roszczenie restytucyjne jest wyłączone.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy rozważając na nowo cały zebrany w sprawie materiał, dokonał jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów w następstwie, czego uznał, iż zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego jest trafne. Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy przyjął za własne. Sąd ten także dokonał ostatecznie słusznej oceny prawnej w zakresie roszczenia, z jakim wystąpili powodowie, mimo iż u jej podstaw legł częściowo błędny wywód prawny. Brak było, zatem podstaw do podważenia wydanego orzeczenia, bowiem mimo wyciągniętych częściowo niewłaściwych wniosków prawnych na podstawie poczynionych ustaleń faktycznych, wydany wyrok ostatecznie odpowiada prawu.

W rozpatrywanej sprawie powodowie dochodzili od pozwanej, jako spadkobierczyni A. Z. (1) (art. 922§1 kc) - zapłaty określonej w pozwie kwoty 16 159,25, mającej stanowić zwrot przekazanej przez nich A. Z. (1) kwoty na wykup przez nią mieszkania położonego w O. przy ulicy (...) (9 222,75 zł) wraz z kosztami notarialnymi (1325 zł,) nadto zwrot kosztów remontu w w/w mieszkaniu przez nich przeprowadzonych. W uzasadnieniu żądania powodowie ponieśli, iż rzeczony wydatki, w tym przekazanie środków na wykup mieszkania oraz pokrycie kosztów notarialnych w tym zakresie było podyktowane uprzednim zobowiązaniem się A. Z. (1) do przekazania powyższego mieszkania na powodów, co jednak nie nastąpiło.

Sąd I instancji za uzasadnione uznał żądanie pozwu jedynie w zakresie kwot przekazanych na wykup mieszkania i koszty notarialne, z jakim to rozstrzygnięciem Sąd Okręgowy się zgodził, nie upatrując się naruszeń wywiedzionych w apelacji. W zakresie **kluczowego** zagadnienia Sąd I instancji wyczerpująco, rzeczowo i logicznie, a przez to przekonująco, dokonał ustaleń faktycznych i oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, nie wykraczając poza uprawnienia wynikające z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy wnikliwie rozważył zaoferowany przez strony postępowania materiał dowodowy, dokonując w tego następstwie prawidłowych ustaleń faktycznych w zakresie okoliczności wykupu przez A. Z. (1) mieszkania przy ul. (...) w O., w tym źródła środków finansowych na ten cel przez nią uzyskanych oraz tego przesłanek. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wyłaniał się w pierwszym rzędzie jednoznaczny wniosek, iż środki na wykup mieszkania przez A. Z. (1) pochodziły od powodów G. W. (1) i M. W., którzy w tym celu zaciągnęli pożyczkę u P. R., w zamian za to udostępniając mu do korzystania swoje mieszkanie przy ul (...) w O., a sami zamieszkali z A. Z. (1) w jej mieszkaniu na ul (...). Powyższe znalazło potwierdzenie w zeznaniach nie tylko powodki, ale też świadków, w tym P. R., oraz A. W. (2) i A. W. (1) – córek powodów. Nadto wskazała na to i sama A. Z. (1) w zainicjowanym przez siebie postępowaniu karnym przed Sądem Rejonowym w Oleśnicy przeciwko G. W. (1) w 2010r. (II K 1364/10), gdzie w sposób wyraźny zeznała, iż G. W. (1) zapłaciła za wykup mieszkania ze środków uzyskanych z pożyczki. Również w zainicjowanym przez siebie postępowaniu eksmisyjnym (IC 337/10) przeciwko G. W. (1) i jej rodzinie A. Z. (1) już w pozwie potwierdziła powyższe okoliczności. Okoliczność, zatem, iż to powodowie wydatkowali środki na wykup mieszkania przez A. Z. (1) (w tym na opłaty notarialne) nie budziła wątpliwości. Powyższe nie było już również przedmiotem zarzutów pozwanej na etapie postępowania apelacyjnego. Negacją - jak wynika z apelacji - objęty w istocie został cel w jakim powodowie sfinansowali wykup mieszkania przez A. Z. (1), a właściwie jego brak podnoszony przez pozwaną. I w tym jednak zakresie Sąd Rejonowy tranie ustalił, iż przekazanie środków pieniężnych na wykup lokalu przy ul (...) w O. przez powodów miało **na celu** nie tylko wykupienie przez A. Z. (1) mieszkania ale przede wszystkim następcze uzyskanie jego własności przez powodów. Fakt ten wynika już jednoznacznie z oświadczenia datowanego na 27 sierpnia 2009r. (a więc na miesiąc przed wykupem mieszkania) a podpisanego przez A. Z. (1), zgodnie z którym wykupuje ona mieszkanie przy ul (...) w O. i przepisuje córce G. W. (1) i jej mężowi M. W., których melduje w tym mieszkaniu. Pozwana na żadnym etapie postępowania nie negowała, iż rzeczony oświadczenie zostało podpisane przez A. Z. (1) ani tego czasokresu, który sprężony pozostawał z datą wykup mieszkania. Także i zeznania świadków A. W. (1), A. W. (2) oraz P. R. prowadziły do tożsamyh

wniosków. Przynajmniej P. R., osoba obca dla stron – w sposób wyraźny wskazał, iż pożyczył G. W. (1) pieniądze na wykupienie mieszkania przez A. Z. (1) przy ul (...) a **w zamian za to**, A. Z. (1) miała przepisać później mieszkanie na G. W. (1), z którym to zamiarem jak zeznał świadek A. Z. (1) się nie kryła. Wskazać należy, iż ocena zeznań świadków czy stron jak każdego dowodu zawsze powinna opierać się na ich zestawieniu z pozostałymi dowodami naświetlającymi okoliczności sprawy w sposób odmienny i na dokonaniu prawidłowego wyboru, po rozważeniu wyników sprzeczności w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego. W ocenie Sądu Okręgowego twierdzenia powodów, iż przekazali środki na wykup mieszkania przy ul (...) **celem** następnie uzyskania jego własności w jakim to zakresie porozumieci się uprzednio z A. Z. (1) – znalazło oparcie w pozostałym materiale dowodowym, który nie prowadził do wniosków oczekiwanych przez apelującą. Sama okoliczność, iż do następczego przeniesienia własności na powodów ostatecznie nigdy nie doszło, nie oznacza, iż nie było to celem przekazania przez nich pieniędzy na wykup i że na datę wykupu takiego porozumienia powodowie z A. Z. (1) nie zawarli. Zeznania powódki i świadków były w tym zakresie zgodne i co istotne korespondowały ze sobą, nie budzą zastrzeżeń, co do ich prawdziwości, jak też zasadnie uznał Sąd Rejonowy, a czego i nie kwestionowała pozwana w apelacji, nie polemizując nawet z oceną zeznań świadków dokonaną przez Sąd I instancji w tym zakresie. W ocenie Sądu Okręgowego dla wzmocnienia przyjętych ustaleń faktycznych w zakresie zaistnienia porozumienia między powodami a A. Z. (1) (poza oświadczeniem z 27 sierpnia 2009r. i zeznaniami świadków) przywołać można i jej stanowisko, jakie zaprezentowała w zainicjowanym przez siebie postępowaniu eksmisyjnym (IC 337/10), gdzie już w uzasadnieniu pozwu sama wskazała, iż córka G. W. (2) zaczęła ją namawiać by zapisała jej mieszkania w zamian za opiekę do śmierci i wykup mieszkania, na co się zgodziła. Pozwana w toku całego postępowania nie zaferowała dowodów mogących prowadzić do wniosków przeciwnych, poprzestając w istocie na swoich własnych w tym względzie twierdzeniach, które w świetle całokształtu materiału dowodowego nie znalazły żadnego oparcia. W ocenie Sądu Okręgowego brak wątpliwości, iż między A. Z. (1) a powodami doszło do zawarcia swoistego porozumienia, iż w zamian za opiekę nad A. Z. (1) i wykup mieszkania, stanie się ono własnością powodów. Przeciwnie stanowisko apelującej oderwane jest nie tylko od materiału dowodowego, ale szczególnych okoliczności faktycznych sprawy. Powódka G. W. (1) będąca córką A. Z. (1) wydatkowała wraz z mężem sumę niezbędną do wykupu przez matkę mieszkania. Wyłożona przez nich kwota (ponad 10.000 zł) z perspektywy ich ówczesnej sytuacji majątkowej była dużą i przekraczała standardowe przesunięcie majątkowe o charakterze nieodpłatnym, tym bardziej, iż celem jej uzyskania powodowie zaciągnęli pożyczkę, udostępniając w zamian pożyczkodawcy własne mieszkanie (większe od tego na S.), a sami przeprowadzili się do matki powódki na ul (...) i wraz z nią zamieszkali. Zatem i z tej perspektywy widać, że argumentacja przedstawiona przez apelującą o braku istnienia „jakiegokolwiek podstawy świadczenia przez powodów” była w zupełności bezzasadną. W ocenie Sądu Okręgowego uzyskanie własności mieszkania było, zatem bez wątpienia **celem**, w jakim powodowie przekazali środki na jego wykup.

Sąd Rejonowy słusznie takie stanowisko przyjął niemniej jednak wadliwie kwalifikując owo porozumienie, jako umowę zobowiązującą do przeniesienia własności nieruchomości, która z racji niewłaściwej formy (ustnej) była nieważną, co też następczo rzutowało na przyjęcie częściowo wadliwej podstawy w zakresie wywiedzonego żądania zwrotu nienależnego świadczenia. Z art. 405 k.c. wynika generalny obowiązek zwrotu korzyści majątkowej, która bez podstawy prawnej została uzyskana kosztem innej osoby. Najważniejszą kategorią bezpodstawnych przesunięć majątkowych stanowi świadczenie nienależne. Ustawodawca w art. 410 k.c. wyszczególnił cztery sytuacje, rodzące roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego, tzw. kondykcje (condictiones). Według tego przepisu świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył (condictio indebiti), albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła (condictio causa finita) lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty (condictio ob rem inaczniej condictio causa data causa non secuta lub condictio ob causam datorum), albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (conditio sine causa). W rozpatrywanej sprawie w kontekście poczynionych ustaleń faktycznych w ocenie Sądu Okręgowego podstawą powstania nienależnego świadczenia ze strony powodów pozostawało nie osiągnięcie zamierzonego celu świadczenia, a nie nieważność czynności zobowiązującej do świadczenia jak przyjął Sąd Rejonowy. Uzyskanie przez powodów własności nieruchomości po przekazaniu przez nich środków na wykup mieszkania było **objęte porozumieniem** powodów z A. Z. (1). Nie sposób było uznać, iż między stronami nawiązał się określony stosunek umowny, jak też zasadnie podniosła pozwana w apelacji,

niemniej nie mogło to w żaden sposób podważyć trafności rozstrzygnięcia, skoro przekazanie środków pieniężnych przez powodów na wykup mieszkania po pierwsze miało jasny i nie budzący wątpliwości cel (uzyskanie przez nich własności mieszkania), po drugie nie został on osiągnięty. Ten przypadek nienależnego świadczenia (nieosiągnięcia zamierzonego celu) powstaje w wypadkach, gdy w chwili dokonania świadczenia podstawa prawna nie istniała, jednak miała się w przyszłości zrealizować. Powstanie podstawy prawnej ma przy tym wynikać z osiągnięcia zamierzonego celu świadczenia. Cel może być, co do zasady, dowolnym, przyszłym stanem faktycznym (dozwołonym), z reguły uzgodnionym lub co najmniej znanym obu stronom. Jego osiągnięcie ma dopiero urzeczywistnić podstawę dla już dokonanego świadczenia. Wskazuje Sąd Okręgowy, iż cel świadczenia, którego nieosiągnięcie warunkuje rozpatrywane roszczenie, nie może być utożsamiany z dążeniem do wykonania zobowiązania. Jeżeli bowiem nie zostanie osiągnięty cel świadczenia polegający na wykonaniu zobowiązania, mogą powstawać innego rodzaju roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia. Pozostaje to w zgodzie z zasadą, że zakresy zastosowania poszczególnych roszczeń o zwrot nienależnego świadczenia nie mogą się pokrywać ani krzyżować. Omawiane roszczenie należy dopuścić wszędzie tam, gdzie świadczenie zostało spełnione w celu osiągnięcia określonego skutku prawnego lub gospodarczego, a skutek ten wbrew oczekiwaniom świadczącego nie nastąpił (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r. V CSK 483/10). Ta postać nienależnego świadczenia może polegać **na różnych zachowaniach**, w tym na skłanianiu accipiensa do zachowań oczekiwanych przez solvensa. Niewątpliwie właśnie więzy rodzinne sprzyjają tego rodzaju zachowaniom. Konstrukcja *condictio ob rem* opiera się na założeniu, iż strony łączy jakieś porozumienie odnoszące się do celu, którego osiągnięcie ma stać się podstawą już spełnionego świadczenia. Porozumienie to nie jest umową, bo jeśli nią będzie, problem przesunie się na płaszczyznę kontraktową (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17.1.2002 r., III CKN 1500/00; wyrok Sądu Najwyższego z 21.6.2011 r., I CSK 533/10), jest jednak czymś więcej niż tylko motywem, który nie ma wpływu na dalsze losy świadczeń. Co do zasady, cel musi być, zatem wspólny lub chociażby określony przez solvensa i znany lub rozpoznawalny dla accipiensa. Należy zgodzić się ze stwierdzeniem Sądu Najwyższego w wyroku z 15.4.2015 r. (IV CSK 456/14, Legalis), że wymagana jest wiedza i świadomość wzbogaconego, co do tego, jakiego zachowania zubożony oczekuje od niego w zamian za udzielone świadczenie. Staje się ono nienależne wówczas, gdy wzbogacony po przyjęciu świadczenia nie zachował się **w sposób oczekiwany** przez zubożonego, a więc nie zachował się w sposób wcześniej przez strony uzgodniony. Taka właśnie sytuacja bez wątplenia zaistniała w niniejszej sprawie. A. Z. (1) miała świadomość, iż przekazanie przez powodów środków na wykup mieszkania i pokrycie kosztów notarialnych miało **na celu** uzyskanie przez nich następnie własności mieszkania, takie było ich oczekiwanie połączone z dokonanym świadczeniem, co, do którego to oczekiwania powodów A. Z. (1) miała pełną wiedzę i świadomość, bowiem objęte to zostało **ich wzajemnym porozumieniem i zgodą**. Bezspornie owo porozumienie nie zostało następnie zrealizowane ze strony matki powódki, cel zatem świadczenia powodów (uzgodniony i znany A. Z. (1)) nie został osiągnięty wbrew ich oczekiwaniom bowiem nie uzyskali własności mieszkania, a zyskała ją pozwana.

Co za tym idzie w ocenie Sądu Okręgowego zaistniała podstawa do domagania się przez powodów od pozwanej jako spadkobierczyni A. Z. (1) zwrotu wydatkowanej przez nich kwoty na wykup mieszkania (art. 410§2 kc), bowiem cel w jakim świadczyli – nie został osiągnięty. Wywody apelującej negujące ziszczenie się przesłanek zwrotu nie mogły być zatem uznane za trafne, tym bardziej, że nie uwzględniają w ogóle możliwości zastosowania z art. 410§2 kc w drodze przyjęcia, że świadczenie powodów jest nienależne, gdyż zamierzony cel tego świadczenia nie został osiągnięty. Skoncentrowanie się przez apelującą jedynie na postaci nienależnego świadczenia objętej kondycją *conditio sine causa* skutkowało w istocie wadliwym uznaniem, że inne – niż uzyskanie od powodów świadczenia z umowy zobowiązującej – motywy postępowania skarżących, nie mają żadnego znaczenia, niewątpliwie zaś miały i nie zostały skutecznie podważone przez skarżącą.

Dalej Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw dla podzielenia stanowiska apelującej jakoby w niniejszej sprawie wyłączona została możliwość żądania zwrotu świadczenia. Według art. 411 pkt 1 k.c. – jakiego naruszenia przez niezastosowanie upatruje skarżąca - nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. W powołanym przepisie, wyłączona została możliwość żądania zwrotu świadczenia, jeżeli nie zachodzą sytuacje przewidziane w końcowej części tego przepisu. Z pewnością,

świadczenie ma wówczas charakter definitywny, mimo pojawienia się stanu nienależnego świadczenia (art. 410 § 2 k.c.). Tak w doktrynie jak i orzecznictwie wskazuje się jednak, że art. 411 pkt 1 k.c. odnosi się wyłącznie do *conditio indebiti*, tj. pierwszej z wymienionych w art. 410 §2 k.c. kondycji (wyrok Sądu Najwyższego z 17 marca 2011r. IV CSK 344/10, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 stycznia 2014 r. I ACa 612/13). Przyjęcie, że w sprawie zachodzi przyjęta przez Sąd Okręgowy postać nienależnego świadczenia (nie osiągnięcie celu świadczenia) wyłączyło zatem możliwość oddalenia powództwa na podstawie art. 411 pkt 1 k.c, który odnosząc się wyłącznie do *conditio indebiti* nie mógł znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie. Wskazywana przez pozwaną wiedza powodów, co do braku prawnego obowiązku świadczenia na rzecz A. Z. (1) pozostawała tym samym bez znaczenia. Oczywistym jest przy tym, iż powodowie wiedzieli, że nie mają „prawnego obowiązku świadczenia”, niemniej świadczyli w określonym celu, w oczekiwaniu na określone świadczenie dla nich ekwiwalentne, które to oczekiwanie było uzasadnione, bowiem miało podstawy w porozumieniu z matką powódki. W tej sytuacji nie można zatem sensownie rozważać, czy świadczący byli świadomi braku zobowiązania, skoro świadczyli w określonym celu wiadomym drugiej stronie, a ów cel nie został następnie osiągnięty. Absurdalnym byłoby w takim przypadku przyjęcie by wiedza, co do braku **prawnego** obowiązku świadczenia, które było przecież następstwem **bazującego na porozumieniu zobowiązania** - pozbawiać miała świadczących (w określonym celu) możliwości zwrotu (gdy cel nie został zrealizowany). Wskazać trzeba przy tym, iż przy wykładni pojęcia "wiedzy" w rozumieniu art. 411 pkt 1 kc wskazuje się, że jest to całkowita świadomość tego, iż świadczenie się nie należy i że spełniający je może bez ujemnych dla siebie konsekwencji prawnych go nie wykonać, a mimo to je spełnia. Świadomość spełniającego świadczenie zachodzi wtedy, gdy zarówno znany jest mu **stan faktyczny**, jak i stan prawny uzasadniający brak obowiązku świadczenia. Powodowie, choć nieprawnie to jednak byli zobowiązani do świadczenia skoro z zawartego z A. Z. (1) porozumienia taka powinność po ich stronie zaistniała, by mógł być zrealizowany oczekiwany przez nich cel, w jakim świadczyli. Okoliczności faktyczne jakie zaistniały i podstawa świadczenia (uzyskanie zamierzonego celu) nie pozwalały więc w żadnym razie zastosować art. 411 pkt kc, tym samym Sąd Rejonowy normie tej nie uchybił nie stosując jej.

W kontekście powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy apelację uznał za nieuzasadnioną. Polemika z wyrażonym w uzasadnieniu stanowiskiem Sądu Rejonowego, jak i zarzuty, które przedstawiono, w ocenie Sądu Okręgowego nie dawały ostatecznie podstaw do uwzględnienia jej wniosków, bowiem orzeczenie Sądu Rejonowego mimo częściowo wadliwego uzasadnienia odpowiada w pełni prawu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie przepisu art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie I sentencji.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt II sentencji) oparto o regulację art. 98 kpc. Oddalenie apelacji oznacza przegraną pozwanej w postępowaniu drugoinstancyjnym, co skutkowało obciążeniem jej obowiązkiem zwrotu na rzecz powodów solidarnie poniesionych przez nich kosztów postępowania apelacyjnego, o których zasądzenie reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika wniosli, a na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego w stawce zgodnej z §2 pkt 5 w zw. z § 10 ust 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.